

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน

ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๕๒

เรื่องพิจารณาที่ ๒๖/๒๕๕๐

วันที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

ประเด็นวินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่

ความเห็น

กรณีตามคำร้องนี้สืบเนื่องจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน ๒๕ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๐ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง (๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า” แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทและอำนาจในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

ตามหลักการตรวจสอบก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งเป็นการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว โดยการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๑ เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดเสนอความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาและให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นนั้น ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย จึงเห็นได้ว่าการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามมาตรา ๒๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบทั้งกรณีร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และกรณีร่างพระราชบัญญัติตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้น เป็นกระบวนการตรวจสอบที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบในขั้นตอนก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติหลักการตรวจสอบภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมายไว้ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ให้ศาลที่พิจารณาคดี บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้วินิจฉัยวางหลักไว้แล้วว่า การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่อาจหิบบกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้อีก ดังนั้น การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมายจึงมีความสำคัญและให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะตรวจสอบได้ แม้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจะมีได้เสนอความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบก็ตาม แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหากความปรากฏต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการตราว่าถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาได้

เมื่อพิจารณาคำร้องนี้ แม้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่ ก็ตาม แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญปรากฏตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๓/๔๗๔๖ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ แจ้งผลการพิจารณาลงมติของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการออกเสียงลงคะแนนในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นปัญหาว่าชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. คร่าขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งมีประเด็นเบื้องต้นที่ต้องวินิจฉัยว่า การออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการและในวาระที่สามแห่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๙ วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๗ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภากำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้” และข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ให้สมาชิกผู้มาประชุมลงชื่อในสมุดที่จัดไว้ก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง และเมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่จัดไว้” วรรคสอง กำหนดว่า “เมื่อมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมสภายืนขึ้นจนกว่าประธานจะได้นั่งลง” ประกอบกับข้อเท็จจริงตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ สว ๐๐๐๓/๔๗๔๖ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ สรุปความได้ว่า

๑. ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๐/๒๕๕๐ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๐ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ และร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ซึ่งพลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติกับคณะ เป็นผู้เสนอในวาระที่ ๑ มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงชื่อมาประชุม จำนวน ๒๐๗ คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริงในขณะนั้น จำนวน ๒๔๐ คน ตามบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ปรากฏว่ามีผู้เข้าประชุม ๑๑๔ คน เห็นด้วย ๑๑๔ คน ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วย ไม่มีผู้งดออกเสียง และไม่มีผู้ไม่ลงคะแนน

๒. ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๕/๒๕๕๐ พิเศษ วันพุธที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ในวาระที่สาม มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงชื่อมาประชุม จำนวน ๑๓๘ คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริงในขณะนั้น จำนวน ๒๔๒ คน ตามบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการลงมติในวาระที่สาม ปรากฏว่า มีผู้เข้าประชุม ๖๐ คน เห็นด้วย (สมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย) ๕๗ คน ไม่เห็นด้วย ๒ คน งดออกเสียง ๑ คน ไม่มีผู้ไม่ลงคะแนน

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในวาระที่หนึ่ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาลงมติในวาระที่สาม บทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับมีสาระสำคัญ คือ กำหนดจำนวนสมาชิกสภาที่มีจำนวนมากเพียงพอที่จะมาร่วมกันแสดงความคิดเห็น และแสดงเจตนาในรูปของมติที่ประชุมในการพิจารณาร่างกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักการประชุมสภาที่ใช้อู่ในนานาประเทศ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับตลอดมา ล้วนมีบทบัญญัติว่าด้วยองค์ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามจำนวนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญจึงจะเป็นองค์ประชุม การที่รัฐธรรมนูญกำหนดจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ประกอบกันเป็นองค์ประชุมไว้ด้วย ก็เพื่อให้การประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ของทั้งสองสภาเป็นไปด้วยความรอบคอบ

ประกอบด้วยข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อวัตถุประสงค์ของการประชุมนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรากฎหมายซึ่งมีผลใช้บังคับกับประชาชนในราชอาณาจักรนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบและต้องชอบด้วยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้องค์ประชุมมิได้หมายความว่าเพียงเมื่อมีสมาชิกลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเท่านั้น แต่องค์ประชุมจะต้องมีอยู่นับแต่เมื่อเปิดการประชุมจนกระทั่งมีการลงมติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ ดังนี้ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดองค์ประชุมว่าต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาย่อมหมายความว่า การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ครบองค์ประชุมจะถือว่าเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ได้ ดังนั้นเมื่อมีการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมวุฒิสภาที่ไม่ครบองค์ประชุมย่อมเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

การตราพระราชบัญญัติขึ้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๓วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๘ วรรคสอง แล้วจึงเห็นว่า การออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะต้องมีสมาชิกเข้าประชุมออกเสียงลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะถือว่าการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมที่ครบองค์ประชุม และเป็น การออกเสียงลงคะแนนที่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นกัน

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๓/๔๗๔๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๒ ว่า ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๐ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการมีสมาชิกเข้าประชุม ๑๑๔ คน น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี

อยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ น้อยกว่า ๑๒๐ คน และในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๕/๒๕๕๐ พิเศษ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในวาระที่สามมีสมาชิกเข้าประชุม ๖๐ คน น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ น้อยกว่า ๑๒๑ คน ดังนั้น ในการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งสองครั้งจึงไม่ครบองค์ประชุมและไม่อาจถือเป็นมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ มีผลให้กระบวนการในการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จึงตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อันมีผลให้ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคสาม และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสาม

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ